

Колесніченко Н.С.,
курсант 3-го курсу факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної
поліції Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Кобзар Т.С.,
к.ю.н., доцент кафедри цивільного права
та процесу Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

КОРПОРАТИВНІ ПРАВА ДЕРЖАВИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

В умовах трансформації економіки України, процесу роздержавлення власності постійно виникає питання формування підходів до підвищення ефективності управління корпоративними правами держави. Тобто питання ефективності управління державними корпоративними правами за умов побудови ринкових відносин в економіці дедалі більше привертають увагу науковців. І хоча на теоретичному рівні дослідженню цього питання безпосередньо або опосередковано присвятили свою увагу такі правники України, як Жабський В.І., Фатєєва І.В., Кашаніна Т., Воловик О., Кучеренко І.М., Кібенко О.Р., Задихайло Д.В., Винар Л.В., Погребний Д.І. та інші, проте велика кількість аспектів цієї проблеми залишається недослідженою.

Державні корпоративні права виникли внаслідок політики приватизації, де в статуті капіталу підприємств залишались державні частки та необхідності збереження державної власності для забезпечення контролю за функціонуванням соціально значущих галузей. Слід зазначити, що ці процеси відбувалися без чіткої стратегії та досить часто мають негативні результати.

Державне акціонерне товариство – це в минулому державне унітарне комерційне підприємство, перетворене у випадках та порядку, передбачених законом, на корпоратизоване підприємство [1]. Слід зазначити, що існують такі різновиди акціонерних товариств, створених державою на базі майна державних підприємств: відкриті акціонерні товариства, що створювалися шляхом продажу акцій, які належать державі у господарських товариствах, на аукціоні, за конкурсом або на фондових біржах, тобто способами, що передбачають загальнодоступність та конкуренцію покупців; державні акціонерні компанії (ДАК) та Національні акціонерні компанії (НАК), що створювалися в особливому, не врегульованому законом порядку та холдинги, що створювалися шляхом об'єднання у статутному фонді контрольних пакетів акцій дочірніх підприємств та інших активів.

У Господарському кодексі України [2] визначено, що відносини,

пов'язані з управлінням корпоративними правами держави, регулюються Законом України "Про управління об'єктами державної власності" [3], іншими законами України та нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до них. У зазначеному Законі України не дається чіткого визначення категорії «корпоративні права держави». Лише у статті 3 «Об'єкти управління державної власності» зазначено, що «об'єктами управління державної власності є корпоративні права, що належать державі у статутних капіталах господарських організацій (далі – корпоративні права держави)» [3].

На думку В.І. Жабського [1], з метою уникнення неоднозначного тлумачення вищевказаного поняття та забезпечення ефективного управління корпоративними правами держави, необхідним є ініціювання внесення змін до Закону України «Про управління об'єктами державної власності» щодо затвердження на законодавчому рівні поняття «корпоративні права держави» у такій редакції: корпоративні права держави – це сукупність майнових і немайнових прав держави-власника частки в статутному фонді (капіталі) товариства, які впливають з права власності на частку в статутному фонді (капіталі) товариства, що включають право на участь в управлінні товариством, отримання дивідендів та активів товариства у разі його ліквідації відповідно до закону, а також інші права та правомочності, передбачені законом чи статутними документами.

Слід погодитись з думкою автора щодо необхідності затвердження на законодавчому рівні поняття «корпоративні права держави», але дана категорія повинна відповідати визначенню, поданому у постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Основних концептуальних підходів до підвищення ефективності управління корпоративними правами держави», в якій зазначено, що «корпоративні права держави – це право держави, частка якої визначається в статутному капіталі господарського товариства, що включає право на управління цим товариством, отримання певної частки його прибутку (дивідендів), активів у разі ліквідації відповідно до законодавства, а також інші права, передбачені законом та установчими документами» [4].

Корпоративні права держави мають майновий та управлінський характер. Наприклад, корпоративні права держави, що мають майновий характер, – це: право брати участь у формуванні статутного фонду товариства; право брати участь у розподілі прибутку товариства та одержувати його частку (дивіденди); право продати акції акціонерного товариства, права відступити частку (її частину) в статутному фонді товариства з обмеженою відповідальністю; права на виплату вартості майна при виході або виключенні учасника з товариства з обмеженою відповідальністю; права на участь у розподілі коштів товариства при його ліквідації. Корпоративні права держави, що мають управлінський характер, – це право брати участь в управлінні справами товариства в порядку, визначеному в установчих документах; право виходу в установленому порядку з товариства; право одержувати інформацію про діяльність товариства.

Відповідно до ст. 168 ГК України корпоративні права держави здійснюються визначеними законом центральними органами виконавчої влади та уповноваженими особами в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Таким чином, корпоративні права держави здійснюються або безпосередньо центральними органами виконавчої влади, або через уповноважених осіб [1]. Кабінет Міністрів України відповідно до своєї постанови «Про затвердження основних концептуальних підходів до підвищення ефективності управління корпоративними правами держави» [3] визначає систему та механізм управління корпоративними правами держави, здійснює інші повноваження щодо реалізації прав держави як власника корпоративних прав відповідно до законодавства та з урахуванням Основних підходів.

Отже, на підставі вищезазначеного можна узагальнити, що визначення дефініції «корпоративні права» є законодавчо урегульованим, про що свідчить відповідність даного поняття у Господарському кодексі України та Законі України «Про акціонерні товариства». До різновидів акціонерних товариств, створених державою на базі майна державних підприємств, відносяться: відкриті акціонерні товариства, Державні акціонерні компанії (ДАК) та Національні акціонерні компанії (НАК), холдинги. Корпоративні права держави доцільно характеризувати як такі, що мають майновий та управлінський характер. Суб'єктами управління корпоративними правами держави є: Кабінет Міністрів України, Фонд державного майна України, органи виконавчої влади та уповноважені особи.

Бібліографічні посилання

1. Жабський В.І. Корпоративні права держави як об'єкт корпоративних правовідносин // Наше право. 2013. № 10. С. 16-22. URL: nbuv.gov.ua/j-pdf/Nashp_2013_10_5.pdf.
2. Господарський Кодекс України Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21 вересня 2006 р. № 185-V. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-17>.
4. Про затвердження Основних концептуальних підходів до підвищення ефективності управління корпоративними правами держави: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2014 р. № 155. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/155-2004-п>.